
1

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.01>
УДК 343.148 (477): 341.175 (5)

Валерій Володимирович Тіщенко
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії правових наук України,
завідувач кафедри криміналістики

ORCID 0000-0002-1609-6196
E-mail: valeriy.tishenko1@gmail.com

Лариса Степанівна Бєлік
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики

ORCID 0000-0003-2183-6635
E-mail: larysa.bielik1@gmail.com

Олена Анатолівна Самойленко
кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри криміналістики

ORCID 0000-0002-8925-4116
E-mail: samoilenko_elena@ukr.net

Юлія Валеріївна Тіщенко
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

ORCID 0000-0002-7658-4116
E-mail: valeriy.tishenko1@gmail.com

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЩОДО СУТНОСТІ ТА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Стаття присвячена дослідженню аспектів сутності та правової природи судової експертизи у кримінальному провадженні. Проаналізовано положення Закону України «Про судову експертизу». Досліджено норми Кримінального процесуального кодексу України щодо підстав призначення та проведення судової експертизи. З'ясовано, що правовому змісту судової експертизи приділяли увагу багато науковців сфери цивільного процесуального права, кримінального процесуального права, криміналістики та судової експертології. Досліджено природу виникнення судової експертизи. З'ясовано, що на законодавчому рівні термін «судово-експертна діяльність» використовується лише в Законі України «Про судову експертизу». У зазначеному нормативному акті відсутнє чітке визначення цього поняття, його зміст розкривається науковцями через аналіз деяких норм. Щодо визначення поняття судової експертизи, встановлено, що у правовій науці немає єдиної думки. Проаналізовано кримінально-процесуальну форму призначення судової експертизи.

Ключові слова: *судова експертиза; кримінальне провадження; судово-експертна діяльність.*

Постановка проблеми. Судова експертиза є одним з найбільш ефективних способів встановлення істини з питань, що є предметом доказування [1, с. 145].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу», *судовою експертизою* слід визнавати дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність експертизи полягає в тому, що експерт самостійно на основі спеціальних знань досліджує надані йому об'єкти, явища та процеси і на цій підставі встановлює нові фактичні дані і складає висновок, що є джерелом доказів.

Призначення експертизи є однією із процесуальних форм використання спеціальних знань у судочинстві. В юридичній науці під експертним дослідженням розуміють «вивчення обізнаною особою наданих їй об'єктів і матеріалів справи, виявлення, аналіз або порівняння притаманних їм

властивостей і ознак із застосуванням відповідних способів, методик і технічних засобів, оцінка і формулювання на основі спеціальних знань висновків у вигляді відповідей на поставлені питання» [3, с. 19-20]. Слід зазначити, що така форма ініціюється слідчим/прокурором лише після початку кримінального провадження, хоча в теорії криміналістики панує думка, що немає ніяких вагомих перешкод для прийняття законодавцем рішення про можливість проведення експертизи у стадії дослідчої діяльності [4, с. 106], що, на нашу думку, є недоцільним. Призначення будь-якої експертизи вимагає від суб'єкта призначення володіння інформацією про можливий механізм вчинення злочину та щодо меж дослідження певної експертизи, але така інформація під час прийняття рішення про початок досудового розслідування може бути ще обмеженою та суперечливою.

В контексті нової редакції ч. 1 ст. 242 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) варто зазначити, що сьогодиншній суб'єкт призначення судової експертизи також не володіє повною мірою інформацією про можливий механізм вчинення злочину. Так, кримінальний процесуальний закон визначає, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Відповідно до ст. 243 КПК України експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження. Таким чином, слідчий та прокурор повинні звернутися до слідчого судді чи суду для призначення відповідної судової експертизи. Також підставою проведення судової експертизи, відповідно до ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування, або договір з експертом чи експертною установою – якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб. Як наголошують практики, процесуально порядок призначення експертизи містить ряд суттєвих недоліків, починаючи з типової форми клопотання про проведення такої експертизи [5]. Слідчий суддя не може перевірити на стадії розгляду клопотання факт, який слугував основною причиною відповідних процесуальних змін – чи не спрямоване відповідне клопотання на затягування досудового розслідування чи зловживання своїми процесуальними правами. Тож, законодавець, віддаючи компетенцію призначення судової експертизи на судовий контроль, фактично не наділяє слідчого суддю повноваженнями та необхідним ресурсом інформації для перевірки факту – може чи не може судова експертиза, про яку клопоче сторона процесу, бути способом зловживання процесуальним правом для затягування строків досудового розслідування. Тому при відсутності належного правового оформлення процесу призначення судової експертизи на сучасні питання практиків повинна дати відповідь наука.

З'ясуванню правового змісту судової експертизи приділяли увагу багато науковців сфери цивільного процесуального права, кримінального

процесуального права, криміналістики та судової експертології. Особливу увагу цьому питанню приділяли В. Г. Гончаренко, Г. Л. Грановський, Г. І. Грамович, П. П. Іщенко, Н. І. Клименко, М. В. Костицький, Ю. М. Кубицький, В. К. Лисиченко, В. М. Махов, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, О. Р. Шляхов та багато інших.

Втім, варто підкреслити, що поняття «експертиза» взагалі увійшло в науковий та практичний обіг не тільки як кримінальний процесуальний термін. Він широко використовується при проведенні різних наукових, технічних та інших досліджень, виконання яких вимагає спеціальних знань. Вимоги щодо проведення відповідних експертиз закріплені в спеціальних Законах України («Про свободу совісті та релігійні організації», «Про судову експертизу», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про екологічну експертизу» та ін.). Тому дослідження сутності судової експертизи у кримінальному провадженні відповідно буде мати свою специфіку, що загалом визначається законодавчою регламентацією судово-експертної діяльності в Україні.

В науці про судово-експертну діяльність – в судовій експертології – науковці досліджують поняття цієї науки, її систему і структуру, а також окремі вчення (про об'єкти, суб'єкти, методи загальної теорії судової експертизи, процеси і відношення комунікації в судовій експертизі, профілактику та прогнозування тощо) [6, с. 740].

Особливий характер функцій, що виконуються експертом, спеціальна мета досліджень, які проводить експерт, правове регулювання підстав для проведення експертиз та порядку їх проведення виділяють судово-експертну діяльність серед інших видів людської діяльності. Все це повинно визначати її як професійну діяльність [7]. Суспільні відносини, що виникають у зв'язку із потребою одних осіб отримувати інформацію, яка їх цікавить з питань, що вимагають використання знань, якими вони самі (в повному або необхідному об'ємі) не володіють, і можливістю інших дану інформацію (за результатами досліджень) надати, реалізуються за допомогою узагальненого виду суспільно корисної діяльності – експертної діяльності, яку відносно сфери судочинства позначають терміном «судово-експертна діяльність» [8]. А. В. Дудич резюмував, що судово-експертна діяльність, з одного боку, виступає сформованим та відносно автономним видом соціально-корисної діяльності, а з іншого боку, тісно взаємодіє із правоохоронною діяльністю загалом та кримінально-процесуальною діяльністю зокрема [7].

Метою статті є дослідження аспектів сутності та правової природи судової експертизи у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. На законодавчому рівні термін «судово-експертна діяльність» лише використовується в Законі України «Про судову експертизу». У даному нормативному акті немає чіткого визначення цього поняття, його зміст розкривається науковцями через аналіз деяких норм, які встановлюють:

а) суб'єктів (фізичних та юридичних осіб), які безпосередньо здійснюють проведення судових експертиз професійними атестованими експертами, вимоги до освіти та спеціальної підготовки, а також порядок здійснення їх атестації;

б) коло суб'єктів державної влади, які забезпечують науково-методичне, організаційно-управлінське та фінансове забезпечення судово-експертної діяльності;

в) експертну практику як вид науково-практичної діяльності;

г) інші аспекти правового, організаційного, науково-методичного та міжнародного забезпечення експертної діяльності в Україні.

Ф. М. Джавадов розуміє під судово-експертною діяльністю систему процедур, пов'язаних із проведенням судових експертиз, тобто судово-експертну практику [9, с. 42-46].

О. І. Жеребко розглядає судово-експертну діяльність як експертну структуру, мету, завдання, механізм, суб'єкти, об'єкти та принципи судово-експертної діяльності [10, с. 49]. Що є більш наближеним у змісті до розуміння теоретичного осмислення саме експертної діяльності, ступеню розроблення методологічних, правових, організаційних засад здійснення судової експертизи та інших видів діяльності експертів, забезпечення досягненнями науково-технічного прогресу, підвищенням якості відбору, підготовки та перепідготовки експертів.

Не дивлячись на те, що розвиток судово-експертної діяльності суттєво вплинув на розширення її суб'єктного складу (до експертів долучили експертні установи, керівників цих установ), провідною сферою судово-експертної діяльності залишається судова експертиза у кримінальному провадженні.

Етимологічно слово «експертиза» походить від латинського «expertus» та від французького «expertise», що означає: 1) досвідчений; 2) випробуваний [11, с. 333]. Можна сказати, що будь-яка експертиза, у першу чергу, є застосуванням спеціальних знань і саме таких, котрі пройшли апробацію досвідом. Під експертизою також розуміється «дослідження експертом якихось справ, питань, що потребують спеціальних знань, наприклад, медичних., бухгалтерських, судових тощо [12, с. 290].

Стосовно визначення поняття судової експертизи у правовій науці немає єдиної думки. А. В. Дулов визначає експертизу як процесуальну діяльність фахівців різних галузей знань по дослідженню конкретних обставин, матеріалів, об'єктів кримінальної справи, що відносяться до їх спеціальних пізнань, з метою встановлення нових фактів, що розширюють можливості слідства і суду при встановленні істини у справі [13, с. 5]. При цьому акцент робиться на тому, що судова експертиза є різновидом наукової діяльності, і ціль її полягає у встановленні об'єктивної істини [13, с. 5]. М. М. Гродзинський підкреслював те, що експертиза є у першу чергу способом одержання доказів [14, с. 46]. Л. Оганян відзначав, що сутність експертизи і специфічна риса висновку експерта визначаються не повідомленням експертом суду наукового положення, а фактом застосування експертом відомого йому наукового положення в процесі конкретного дослідження, на підставі результатів якого експерт і приходить до відповідних висновків [15, с. 23]. Останнє стає предметом дослідження багатьох криміналістів у контексті розмежування понять «судова експертиза» та «висновок судового експерта». М. С. Строгович з цього приводу провів розмежування, відповідно до якого під експертизою варто розуміти

дослідження експертом обставин і питань, що вимагають спеціальних знань, а під висновком експерта – висновок, зроблений ним на підставі проведеного дослідження [16, с. 433]. Т. В. Сахнова сформулювала поняття судової експертизи у значенні спеціального дослідження, що призначається ухвалою суду (судді) за наявності загальної (процесуальної) та спеціальної підстав, яке проводиться знаючою особою – експертом, в певній процесуальній формі для отримання судового доказу по справі (висновку експерта) [17, с. 47]. Так чи інакше розглядаючи сутність судової експертизи криміналісти намагаються визначити її суттєві ознаки. Більшість науковців виділяють наступні характеристики для судової експертизи ознаки:

- 1) використання експертом спеціальних знань, експертне дослідження розуміється як процес застосування спеціальних знань стосовно об'єктів дослідження;
- 2) кримінально-процесуальна форма призначення судової експертизи;
- 3) процесуальна самостійність судового експерта;
- 4) індивідуальна відповідальність судового експерта;
- 5) безпосереднє дослідження об'єктів експертизи судовим експертом;
- 6) об'єктивне і всебічне проведення судової експертизи;
- 7) процесуальне оформлення результатів експертизи;
- 8) проведення дослідження з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;
- 9) спеціальний суб'єкт проведення експертизи,
- 10) спеціальна процесуальна форма її проведення, що виражається у оформленні її результатів в спеціальному процесуальному документі – висновку експерта.

В контексті цивільного процесу науковці писали, що сутність судової експертизи полягає в повідомленні суду загального дослідного положення певної галузі науки або практики. У процесуальному праві теорія «дослідного положення» вказує, на особливість висновку експерта, яка відрізняє його від усіх інших джерел доказів, є представлення експертом судові дослідного положення з галузі спеціальних знань експерта, під яке він підводить досліджувані ним факти справи [18, с. 173]. Застосування загального дослідного положення, підведення під нього конкретних фактів, встановлених у даній справі, є найістотнішою ознакою експертизи. Там, де її немає, немає й експертизи [19, с. 29].

Акцентуємо увагу на такій ознаці судової експертизи як кримінально-процесуальна форма призначення судової експертизи. Кримінально-процесуальна форма – це визначений законом порядок кримінального провадження в цілому, порядок виконання окремих процесуальних дій та порядок прийняття процесуальних рішень [20]. З вступом у дію КПК України 2012 року та подальшими його змінами та доповненнями існуючий порядок кримінального провадження піддавався кардинальним змінам, що відповідним чином повинно впливати й на прикладні розробки криміналістичної науки. Розгляд питання про призначення судової експертизи слідчим суддею (за певних обставин з дотриманням змагальної процедури) можна назвати елементом кримінально-процесуальної форми.

Висновки. У кримінальному провадженні судова експертиза є, в першу чергу, прикладною сферою застосування власне наукового знання експерта із застосуванням спеціалізованих методик, обрання яких зумовлено специфікою предмета дослідження, що має значення для встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення, для пізнання яких є потреба у залученні суб'єкта спеціальних знань.

Перелік посилань

1. Гора І. В. Комплексна судова експертиза в аспекті дослідження міжгалузевого інституту судових експертиз в судочинстві України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11, № 3. С. 145-153.
2. Про судову експертизу: закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28 (12.07.94). Ст. 232.
3. Лисиченко В. К., Циркаль В. В. Использование специальных знаний в следственной и судебной практике: учеб. пособие. Киев, 1987. 100 с.
4. Белкин Р. С. Курс криминалистики: в 3 т. Т. 3: Криминалистические средства. Приемы и рекомендации. Москва, 1997. 480 с.
5. Аналітика. Закон і Бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/print/133164-onovlena_ekspertiza_v_kriminalnomu_proc_esi_persh_i_rezultati.html
6. Сегай М. Я. Судова експертологія – наука про судово-експертну діяльність. *Вісник академії правових наук України*. 2003. № 2 (33); № 3 (34). С. 740-762.
7. Дудич А. В. Експерт як учасник кримінального провадження: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.09. Одеса, 2016. 253 с.
8. Комиссарова Я. В. Концептуальные основы профессиональной деятельности эксперта в уголовном судопроизводстве: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Москва, 2013. 684 с.
9. Джавадов Ф. М. Экспертная деятельность и развитие науки о судебной экспертизе. Баку, 1998. 187 с.

References

1. Hora, I. V. (2014). Comprehensive forensic examination in the aspect of research of the interdisciplinary institute of forensic examinations in the legal proceedings of Ukraine. *Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine*. Vol. 11, No. 3. P. 145-153. (in Ukrainian).
2. On forensic examination: Law of Ukraine dated 25.02.1994 No. 4038-XII. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1994. No. 28 (12.07.94). Art. 232. (in Ukrainian).
3. Lisichenko, V. K., Tsirkal, V. V. (1987). The use of special knowledge in investigative and forensic practice: textbook. Kiev. 100 p. (in Russian).
4. Belkin, R. S. (1997). The course of criminalistics: in 3 volumes. Vol. 3: Criminalistics means. Techniques and recommendations. Moscow. 480 p. (in Russian).
5. Analytics. Law and Business. Retrieved from: https://zib.com.ua/ua/print/133164-onovlena_ekspertiza_v_kriminalnomu_proc_esi_persh_i_rezultati.html (in Ukrainian).
6. Sehai, N. Ya. (2003). Forensic expertology is the science of forensic expert activity. *Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*. No. 2 (33); No. 3 (34). P. 740-762. (in Ukrainian).
7. Dudych, A. V. (2016). Expert as a participant in criminal proceedings: Candidate's thesis of Juridical Sciences: 12.00.09. Odesa. 253 p. (in Ukrainian).
8. Komissarova, Ya. V. (2013). Conceptual foundations of the professional activity of an expert in criminal proceedings: Doctor's thesis of Juridical Sciences: 12.00.09. Moscow. 684 p. (in Russian).
9. Dzhavadov, F. M. (1998). Expert activity and development of the forensic science. Baku. 187 p. (in Russian).

10. Жеребко О. І. Судово-експертна діяльність: сутність, принципи, організаційні основи: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Запоріжжя, 2010. 236 с.
10. Zherebko, O. I. (2010). Forensic expert activity: essence, principles, organizational foundations: Candidate's thesis of Juridical Sciences: 12.00.09. Zaporizhzhia. 236 p. (in Ukrainian).
11. Юридична енциклопедія / під ред. Ю. С. Шемшученка; НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 1999. Т. 2. С. 333.
11. Shemshuchenko, Yu. S. (Ed.). (1999). Legal encyclopedia. Kyiv. Vol. 2. P. 333. (in Ukrainian).
12. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ, 1985. 966 с.
12. Melnychuk, O. S. (Ed.) (1985). Dictionary of foreign words. Kyiv. 966 p. (in Ukrainian).
13. Дулов А. В. Процессуальные проблемы судебной экспертизы: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / МГУ им. М.В. Ломоносова. Москва, 1963. 24 с.
13. Dulov, A. V. (1963). Procedural problems of forensic examination: extended abstract of candidate's thesis. Moscow. 24 p. (in Russian).
14. Гродзинский М. М. О способах получения доказательств в советском уголовном процессе. *Советская юстиция*. 1958. № 6. С. 11-15.
14. Grodzinskii, M. M. (1958). About the methods of obtaining evidence in the Soviet criminal process. *Soviet justice*. No. 6. P. 11-15. (in Russian).
15. Оганян Л. Основные положения криминалистической экспертизы письма, применительно к рукописям, выполненным на армянском языке: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.717 / Одесск. гос. ун-т им. И.И. Мечникова. Одесса, 1970. 25 с.
15. Oganian, L. (1970). The main provisions of the forensic examination of the letter in relation to the manuscripts made in the Armenian language: Candidate's thesis of Juridical Sciences: 12.717. Odessa. 25 p. (in Russian).
16. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. Москва, 1968. Т. 1: Основные положения науки советского уголовного процесса. 470 с.
16. Strogovich, M. S. (1968). The course of the Soviet criminal process. Moscow. Vol. 1: Basic provisions of the science of the Soviet criminal process. 470 p. (in Russian).
17. Сахнова Т. В. Судебная экспертиза. Москва, 2000. 368 с.
17. Sakhnova, T. V. (2000). Forensic examination. Moscow. 368 p. (in Russian).
18. Чельцов М. А. Советский уголовный процесс. Москва, 1951. 510 с.
18. Cheltsov, M. A. (1951). Soviet criminal process. Moscow. 510 p. (in Russian).
19. Яновский Я. Судебная практика по разрешению споров, вытекающих из применения ст. 413 ГК. *Социалистическая законность*. 1952. № 7. С. 29-35.
19. Yanovskii, Ya. (1952). Judicial practice for the resolution of disputes arising from the application of Art. 413 of the Civil Code. *Socialist legality*. No. 7. P. 29-35. (in Russian).
20. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: підручник. Київ, 2014. 432 с.
20. Loboiko, L. M. (2014). Criminal procedure: textbook. Kyiv. 432 p. (in Ukrainian).

О СУТИ И ПРАВОВОЙ ПРИРОДЕ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

**В. В. Тищенко
Л. С. Белик
О. А. Самойленко
Ю. В. Тищенко**

Статья посвящена исследованию аспектов сущности и правовой природы судебной экспертизы в уголовном производстве.

Проанализированы положения Закона Украины «О судебной экспертизе».

Исследованы положения Уголовного процессуального кодекса Украины относительно оснований назначения и проведения судебной экспертизы.

Установлено, что правовому содержанию судебной экспертизы уделяли внимание многие ученые сферы гражданского процессуального права, уголовного процессуального права, криминалистики и судебной экспертологии.

Исследовано природу возникновения судебной экспертизы.

Установлено, что на законодательном уровне термин «судебно-экспертная деятельность» используется только в Законе Украины «О судебной экспертизе».

В указанном нормативно-правовом акте отсутствует четкое определение этого понятия, его содержание раскрывается учеными через анализ некоторых норм права.

Относительно определение понятия судебной экспертизы, установлено, что в правовой науке нет единого мнения.

Проанализирована уголовно-процессуальная форма назначения судебной экспертизы.

Ключевые слова: судебная экспертиза; уголовное производство; судебно-экспертная деятельность, судебная экспертология, уголовно-процессуальная форма.

ON THE ESSENCE AND LEGAL NATURE OF THE FORENSIC EXAMINATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS

**V. Tishchenko
L. Belik
O. Samoilenko
Yu. Tishchenko**

The article is devoted to the study of aspects of the essence and legal nature of forensic examination in criminal proceedings.

It is analyzed the provisions of the Law of Ukraine "On Forensic Examination".

The norms of the Criminal Procedure Code concerning the grounds for the appointment and conduct of forensic examination have been investigated.

It has been established that many scientists in the field of civil procedural law, criminal procedural law, criminology and forensic examination paid attention to the legal content of the forensic examination.

The nature of occurrence of forensic examination has been investigated.

It has been established that at the legislative level, the term “forensic expert activity” is used only in the Law of Ukraine “On Forensic Examination”.

In the specified normative legal act there is no clear definition of this concept, scientists through the analysis of some norms of law reveal its content.

Regarding the definition of the concept of forensic examination, it has been established that there is no consensus in legal science.

Regarding the definition of the concept of forensic examination, it has been established that there is no consensus in legal science.

The article analyzes the criminal procedure form of appointing a forensic examination.

Key words: forensic examination, criminal proceedings, forensic expert activity, forensic expertology, criminal procedural form.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.02>
УДК: 343.98

Ольга Семёновна Катарга
директор,
судебный эксперт высшей категории

E-mail: olga.cataraga@justice.gov.md

Петр Петрович Петкович
заместитель директора,
судебный эксперт высшей категории

E-mail: piotr.petcovici@justice.md

*Национальный Центр Судебных Экспертиз
Министерства Юстиции Республики Молдова*

Виктория Андреевна Присэкару
судебный эксперт первой категории

E-mail: victoria.prisacaru@cna.md

Национальный Центр по Борьбе с Коррупцией Республики Молдова

О ВНЕДРЕНИИ ИНТЕГРИРОВАННЫХ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТА ПРИ АККРЕДИТАЦИИ РАЗЛИЧНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ СУДЕБНО- ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматриваются практические аспекты аккредитации разных направлений судебно-экспертной деятельности позволяющие создать действенный механизм, обеспечивающий переход на новый уровень судеб-